

PRITARTA
Rokiškio rajono savivaldybės tarybos
2016 m. gegužės 27 d. sprendimu Nr. TS-127
PATVIRTINTA
Rokiškio lopšelio-darželio „Pumpurėlis“
2016 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-119

1. Bendrosios nuostatos

Visas Mokyklos pavadinimas: Rokiškio lopšelis-darželis „Pumpurėlis“.

Sutrumpintas Mokyklos pavadinimas: Lopšelis-darželis „Pumpurėlis“ .

Įsteigimo data: 1976-03-01.

Veiklos pradžios data: 1976-03-01.

Teisinė forma ir priklausomybė: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Buveinės adresas: Jaunystės g.14, LT-42142 Rokiškis

Steigėjai: Rokiškio rajono Savivaldybė,

Mokymo kalba: lietuvių kalba.

Mokymo forma: dieninė.

Darbo trukmė: 8 grupės – 10,5 val., 1 grupė – 12,30 val., 1 grupė – savaitinė

Lopšelyje-darželyje: 10 grupių.

Lopšelyje-darželyje „Pumpurėlis“ yra bendra salė sportui ir muzikinei veiklai, judesio korekcijos kabinetas, meninio ugdymo kabinetas, logopedo, specialiojo pedagogo kabinetai, seklyčia, namų ruošos – saviruošos kabinetas.

Nuo atidarymo laikotarpio Lopšelyje-darželyje nebuvo atliktas kapitalinis remontas. 2007 metų pavasarį pakeisti langai ir dviuose grupėse pakeisti vamzdiniai bei sanitariniai mazgai. Rokiškio lopšelis-darželis „Pumpurėlis“ įsikūręs standartiniame dviejų korpusų, dviejų aukštų pastate, 12 grupių patalpose. Yra virtuvė, skalbykla, salė, kabinetai. Bendras darželio plotas 1845m².

Teritorija didelė, aptverta tvora. Teritoriją puošia tautodailininko Arūno Augučio drožtos medžio skulptūros ir dideli gėlynai. Teritorijoje auga daug medžių (ąžuolų, eglių, beržų, kaštonų, liepų, tuopų ir kt.) ir krūmų (alyvų, jazminų ir kt.). Teritorijoje yra aikštelės kiekvienai grupei. Aikštelės apsodintos gyvatvorėmis, yra pavėsinės, smėlio dėžės ir lauko žaidimų įrengimai. Judriai vaikų veiklai skirtoje teritorijos dalyje yra kliūčių ruožų ratas, aikštelė ir kalnelis.

VAIKAI.

Lopšelyje-darželyje „Pumpurėlis“ veikia 10 grupių, iš jų aštuoniose ugdomi ikimokyklinio amžiaus vaikai. Vaikų amžius nuo 1,5 iki 7 metų. Lopšeli-darželį lanko apie 190 vaikų.

Lopšelyje-darželyje sudarytos sąlygos ugdytis vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Švietimo pagalbą (logopedo, specialiojo, socialinio pedagogo) gauna 60 vaikų. Judesio korekcijos užsiėmimus lanko 33 vaikai.

Lopšelyje-darželyje vaikai lanko šokių studiją „Aušriukai“, rankų darbų studiją „Darbštuoliukai“, vaikų folkloro studiją „Daigelis“ ar pagal pediatrų paskyrimą judesio korekcijos užsiėmimus.

Įsteigta budinti grupė, kurioje vaikai gali būti iki 19 val. Lopšelyje-darželyje yra 1 savaitinė grupė, kur vaikai gyvena visą savaitę – nuo pirmadienio iki penktadienio.

MOKYTOJAI.

Lopšelyje-darželyje dirba 28 mokytojai. 82 proc. pedagoginių darbuotojų darbo stažas daugiau nei 15 metų.

Lopšelyje-darželyje dirba 2 logopedai, specialiojo ugdymo pedagogas, judesio korekcijos mokytojas, 3 meninio ugdymo mokytojai ir socialinis pedagogas.

Visi mokytojai turi pedagoginį išsilavinimą. 57 proc. mokytojų turi aukštąjį išsilavinimą ir 43 proc. aukštesnįjį.

Kvalifikacines kategorijas įgiję 100 proc. mokytojų: 64 proc. turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją (tame tarpe logopedas, specialiojo ugdymo pedagogas, judesio korekcijos mokytojas, 2 meninio ugdymo mokytojai), 18 proc. turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. 18 proc. mokytojų suteikta mokytojo kvalifikacinė kategorija.

TĖVAI.

Ikimokykliniame amžiuje tėvų ir vaikų santykiai yra labai artimi. Tėvai, kiekvieną rytą lydėdami savo vaikus į darželį, bendrauja su pedagogais. Pastebėjome, kad ankstyvojo amžiaus vaikų tėvams svarbiausia yra vaikų fiziologinių poreikių tenkinimas, globa (pamaitinti, pamigdyti, pagloboti). Vaikui augant tėvų požiūris ir lūkesčiai kinta. Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvai ima domėtis vaiko pasiekimais, polinkiais ir bendravimu su bendraamžiais. Priešmokyklinio ugdymo grupių vaikų tėvai ima tikėtis, kad jų vaikas jau įgis konkrečių mokyklai būtinų įgūdžių ir mokėjimų.

Rokiškio lopšelio-darželio „Pumpurėlis“ prioritetas - padėti šeimai ugdyti vaiką, todėl rengiant programas, planuojant kasdieninę vaikų veiklą atsižvelgiame į tėvų nuostatas, lūkesčius ir poreikius.

Atlikę apklausą išsiaiškinome tėvų lūkesčius. Sužinojome, kad tėvai tikisi, jog jų vaikams pedagogai padės:

- adaptuotis naujoje aplinkoje;
- įgyti kasdieninių gyvenimo įgūdžių;
- ugdys vaiko savarankiškumą;
- padės tobulinti vaiko asmeninius valgymo, saugaus elgesio įgūdžius;
- tobulins gebėjimą bendrauti bei bendradarbiauti;
- lavins vaikų sutrikusias funkcijas atsižvelgiant į vaiko gebėjimus, ugdymosi galimybes, teiks kompleksinę pagalbą vaikui, bei padės integruotis į visuomenę,
- supažindins su skirtingomis meninėmis technikomis ir raiškos priemonėmis,
- padės įgyti žinių apie supantį pasaulį,
- supažindins su spalvomis, raidėmis, skaičiais,
- tobulins kalbą, plės žodyną, gebėjimą reikšti mintis,
- esant reikalui suteiks logopedo, judesio korekcijos mokytojo, specialiojo pedagogo pagalbą,
- mokys dainuoti, šokti, vaidinti.

Vaikų tėvų įgytas išsilavinimas: 30 proc. vidurinis išsilavinimas (38 proc. buvo 2011m.), 7 proc. pagrindinis bendrasis lavinimas (14 proc. 2011m.). Ir tik 33 proc. yra įgiję aukštąjį (17 proc. 2011m.) ir 30 proc. aukštesnįjį išsilavinimą. Atlikti tyrimai rodo, kad tėvų išsilavinimas, palyginus su 2011 metais, yra aukštesnis. Todėl esame pastebėję, kad mūsų pastangos tėvams padėti, patarti kaip bendrauti su vaiku, kokius žaislus, žaidimus ar knygeles pasirinkti, yra mielai priimamos. Tėvai pajutę, jog gali kreiptis pagalbos, mielai kalbasi apie savo vaiką, klausia pedagogų patarimų.

2015-2016 m. m. darželį lanko 190 vaikų nuo 1,5 iki 7 metų amžiaus. 2015-2016 m. m. 15 šeimų socialiai remtinos. Joms savivaldybė kompensuoja mokėstį už darželį.

Daugėja vaikų, kurių tėvai išvykę į užsienį (7 vaikų vienas iš tėvų, 1 – abu tėvai). Toliau kaip 3 km. nuo Lopšelio-darželio gyvena 34 vaikai.

ĮSTAIGOS SAVITUMAS.

- Nuo 1992 m. rugsėjo mėnesio veikia 1 grupė specialiųjų poreikių vaikams.
- Vaikams, turintiems įvairių sveikatos sutrikimų, ugdyti yra sudarytos geros materialinės sąlygos – įrengti logopedų ir spec. pedagogo, judesio korekcijos kabinetai.
- Dirba specialiojo ugdymo **komanda**: logopedai, spec. pedagogas, socialinis pedagogas, judesio korekcijos mokytojas ir auklėtojos.

- Dirba 1 **savaitinė grupė**.
- Nuo 1996 m. taikoma ikimokyklinio ugdymo projekto „**Gera pradžia**“ **metodika** vienoje ankstyvojo amžiaus grupėje ir vienoje ikimokyklinio amžiaus grupėje.
  - Puoselėjamos lietuvių liaudies **tradicijos**. Įstaigos interjeras puoštas lininiais rankų darbo siuviniais. Atskiroje patalpoje įkurta **seklyčia**, kurioje eksponuojami senoviniai rakandai, indai, įrankiai. Kiekvienais metais tradiciškai švenčiamos Užgavėnės, Kaziuko mugė, Velykos, Sekminės, Derliaus šventė ir Kalėdos.
  - 1988 metais įkurtas vaikų folkloro **ansamblis**. Jo dalyviai sėkmingai dalyvavo „Dainų dainelėje“, dainų šventėse, festivalyje Rygoje. Respublikiniame festivalyje „Daigelyje“, savo daineles įrašė Lietuvos radijo studijoje. 1995 metais dalyvavo Pasaulio Lietuvių Dainų šventėje. Sėkmingai dalyvavo vaikų ir moksleivių-liaudies kūrybos atlikėjų konkurse „Tramtatulis 2011“, bei „Tramtatulis 2015“, regioniniame ir respublikiniame rate.
  - Vaikų folkloro studijoje „**Daigelis**“ vaikai, vadovaujami patyrusių pedagogių, mokosi vaikiškų liaudies dainelių, žaidimų ir pamėgdžiojimų, dalyvauja Rokiškio kultūros namuose organizuojamuose vaikų folkloro tradicinėse šventėse.
  - Vykdomi **projektai**: „Saugus ir sveikas keliauju į darželį“, „Mes rūšiuojam“, „Rudenėlio takeliu“ ir „Mes gamtos vaikai“.
  - Rankų darbų studijai „**Darbštuoliukai**“ vadovauja meninio ugdymo mokytoja. Užsiėmimų metu vaikai siuva, vaidina, piešia įvairiomis technikomis, gamina popieriaus plastikos darbelius. Organizuoja savo kūrinių parodas.
  - Kiekviena grupė turi savo pavadinimą, bendrą grupės simbolį ir simbolį kiekvienam vaikui, moka grupės vardo eilėraštką ar dainelę.
  - Lopšelis-darželis turi sukurtą savo logotipą, ženkliukus su logotipu, vėliavą. Kasmet atnaujinamas informacinis lankstinukas apie įstaigą, priešmokyklinį ugdymą.

RYŠIAI SU KITOMIS ŠVIETIMO ĮSTAIGOMIS, SOCIALINIAIS PARTNERIAIS.

Palaikome glaudžius ryšius su:

- Rokiškio rajono savivaldybės J. Keliuočio viešosios bibliotekos Vaikų ir jaunimo literatūros skyriumi,
- Rokiškio rajono savivaldybės švietimo centru,
- Rokiškio pradine mokykla,
- Rokiškio senamiesčio pradine mokykla,
- Bajorų kultūros namais,
- Rokiškio „Vilties“ bendrija,
- Rokiškio kultūros centru,
- Rokiškio krašto muziejumi,
- UAB „Rokiškio sūris“,
- Rokiškio miesto ir rajono seniūnijomis,
- Rokiškio rajono laikraščiu „Gimtas Rokiškis“.

Šiandieninės aplinkybės skatina ikimokyklinio ugdymo įstaigas ne tik teikti ugdymo ir globos paslaugas, bet glaudžiai bendradarbiauti su kitomis įstaigomis.

REGIONO YPATUMAI.

Rokiškis, šiauriausias Lietuvos miestas, pasklidęs netoli (16 km.) Latvijos Respublikos sienos, lygioje vietoje, kurią protarpiais juosia neaukštos kalvelės ir miškų plotai. Į miesto planą vieningai įsilieja ir šimtamečių medžių parkas su gražiais tvėnkiniiais, ir senos gatvės su architektūros paminklais.

Rytinėje rajono dalyje – kalvos ir ežerai, viduryje rajono – lygumos, o vakarinėje dalyje – vingiuoja Nemunėlis.

Rokiškio mieste sruvena Laukupis. Prie jo tvenkinių įsikūręs dvaras, dabar jame Rokiškio krašto muziejus. Priešais dvarą yra Nepriklausomybės aikštė. Joje restauruoti pastatai ir bažnyčia.

Didžiausios Rokiškio mieste dirbančios įmonės:

- UAB „Rokiškio sūris“ – pieno perdirbimo gamykla;
- UAB „Rokiškio mėsinė“ – mėsos perdirbimo gamykla;
- UAB „Rivona“ - kulinarijos ir konservų gamybinis padalinys;
- UAB „Lelija“ – siuvimo įmonė;
- UAB „Darola“ - kepykla.

Rokiškio lopšelis-darželis „Pumpurėlis“ įsikūręs mikrorajone. Šalia yra Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos Romuvos padalinys, J. Tūbelio progimnazija, mokykla-darželis „Ažuoliukas“ ir lopšelis-darželis „Varpelis“.

Netoli Lopšelio-darželio yra L. Šepkos skulptūrų ir Jaunimo parkai, kur vaikai dažnai eina pasivaikščioti, stebėti gamtą, čiuožti nuo kalnelio.

FILOSOFIJA.

Pedagogų komandos puikiai išmano vaiko raidos dėsniumus. Jie formuoja ugdančią aplinką ir parūpina ugdomųjų priemonių.

Šeima yra labai svarbi kiekvieno vaiko vystymosi garantija. Lopšelis-darželis padeda šeimai vaiką auginti ir ugdyti.

Siekiant sėkmingo vaiko vystymosi labai svarbu glaudžiai bendradarbiauti šeimai ir įstaigai. Bendromis pastangomis plėsti socialinį vaiko patyrimą, padėti vaikui perimti tradicines vietinės bendruomenės vertybes, padėti vaikui atskleisti save ir savo gebėjimus bei juos ugdyti.

Esminės ikimokyklinio ugdymo kryptys: konstruktyvizmas, asmenybės sklaidą skatinantis ugdymas, progresyvusis ugdymas ir individualizavimas.

Konstruktyvistų manymu (Jacqeline ir Martin Brooks (1993)), vaikai mokosi bandydami perprasti juos supantį pasaulį. Išmokimas – tai vaikų, tėvų, kitų vaikų ir aplinkos sąveika. Vaikai konstruoja arba kuria savitą pasaulio suvokimą. Jie įprasmina, kas vyksta aplink, jungdami naujus potyrius su tuo, ką jau yra suvokę.

Asmenybės sklaidą skatinanti ugdymo programa remiasi vaiko vystymosi dėsniumų žinojimu: supratimu, kad visi vaikai augdami pereina tas pačias vystymosi stadijas ir kad kiekvienas vaikas yra nepakartojama asmenybė. Ugdytojai privalo išmanyti vaiko vystymosi dėsniumus, kad parinktų adekvačias ugdymo priemones ir veiklą. Taip pat turi pastebėti ir atsižvelgti į to paties amžiaus vaikų įgūdžių ir tam tikrų pomėgių skirtingumus (Seefeldt, 1994; Bredekamp, 1993).

Progresyviojo ugdymo tėvas Johnas Dewey (1938) pabrėžė, kad ugdymas – tai ne rengimas gyventi ateityje, bet gyvenimas dabartyje. Progresyvusis ugdymas remiasi raidos ir konstruktyvizmo principais. Juo vadovaujantis kuriama tokia mokymosi aplinka, kuri skatina individualius vaiko įgūdžius bei pomėgius, be to, pripažįsta mokymosi su bendraamžiais svarbą.

Individualizavimas vyksta, kai atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko mokymąsi. Individualizuojant reikia išmanyti apie vaiko vystymąsi: sveikatą, fizinį ir emocinį augimą, pažinimo būdus (Saifer, 1990).

2. Ikimokyklinio ugdymo principai

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas remiantis šiais ugdymo **principais:**

- **Tautiškumo.** Ikimokyklinio ugdymo programa remiasi tradicinės kultūros vertybėmis.
- **Prieinamumo.** Ikimokyklinio ugdymo programos turinys atitinka 1,5 -3 metų, 3 -4 metų ir 4 – 5 metų amžiaus vaikų psichofizines galimybes, jo pažinimo ir raiškos būdus, stilių.
- **Tęstinumo.** Ikimokyklinio ugdymo programos turinys suderintas su priešmokyklinio

ugdymo programos turiniu, siekiant darnaus perėjimo iš šeimos ir sekančia ugdymo pakopa – mokykla. Programoje atsižvelgiama į vaiko jau turimą patirtį bei orientuojamasi į perspektyvą – kokie gebėjimai ir įgūdžiai reikalingi sėkmingam ir nuosekliam ugdymuisi.

- **Humaniškumo.** Pripažįstama teisė būti skirtingam, gerbiama kiekviena asmenybė, savarankiškumas.

- **Integralumo.** Ugdymo turinys sudaromas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo bei veiklos konkretumą. Atsižvelgiama į galimybę nuolat adaptuoti programą specialiųjų poreikių turintiems vaikams. Garantuojama vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje darna.

3. Tikslai ir uždaviniai

Tikslas – Bendradarbiaujant su šeima laiduoti vaiko asmenybės skleidimąsi, paremtą savo krašto tradicijomis, atsižvelgiant į individualią patirtį, prigimtines galias, vaikystės pasaulyje ugdyti sveiką, orų, smalsų, kuriantį ir bendraujantį vaiką.

Uždaviniai:

- skatinti pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais;
- mokytis spręsti problemas, įveikti sunkumus, eksperimentuoti;
- tenkinti natūralaus judėjimo, aktyvumo poreikį, sudaryti vaikui saugią aplinką, stiprinančią fizinę ir psichinę sveikatą;
- puoselėti vaiko etnokultūrinės vertybes, stiprinti tautinio tapatumo jausmą;
- palaikyti įvairių poreikių ir gebėjimų vaikų iniciatyvas ir idėjas, skatinti saviraišką, žaidimą, siekiant veiklos kūrybiškumo, dinamiškumo, kryptingumo;
- siekti, kad vaikai nuolat patirtų pažinimo džiaugsmą, gyventų „čia“ ir „dabar“.

4. Ugdymo turinys, metodai ir priemonės

Strategines ugdymo turinio sritis numato valstybė. Klasikinėje ugdymo sampratoje ugdymo turinys apibrėžiamas vien tik kaip mokymo turinys, o šiuolaikinėje sampratoje ugdymo(si) turinys suprantamas kaip turinio, metodų ir aplinkos visuma.

Ugdymo turinys orientuotas į svarbiausią pasiekimą – vaiko asmenybės brandinimą, taip pat į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose 18 pasiekimų sričių ir vaikų ugdymosi pasiekimų žingsniuose („Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“). Vaikų pasiekimų žingsniai rodo vaiko pažangą nuo gimimo iki šešerių metų. Ugdymo pasiekimo žingsniuose stebime, atpažįstame vaikų žinias, supratimą, gebėjimus, vertybines nuostatas.

Ugdymo(si) turinys – ką vaikas ugdomosi, kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgyja veikdamas (žaisdamas, judėdamas, bendraudamas ir kt.), pažindamas bei kurdamas.

Ugdymo(si) metodai – kaip vaikas ugdomas, ugdomosi.

Rengiant Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programą modeliuojamas numatomas ugdymo turinys, kuriame iš dalies atsispindi asmeninė vaikų patirtis, nes neįmanoma iš anksto žinoti, kokie vaikai ir su kokia patirtimi ateis.

Rokiškio lopšelio-darželio „Pumpurėlis“ ikimokyklinio ugdymo programos ugdymo turinys modeliuojamas pagal **ugdymo lūkesčius**. Išskiriamos sritys: **sveikas, orus, bendraujantis, smalsus, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis**. Pasirinkus planavimą pagal ugdymo lūkesčius, tikimasi, kad pedagogas nebus suvaržytas, galės nuolat orientuotis į vaiko poreikius, interesus, galimybes bei turimą patirtį.

Ugdymo turinio pagal ugdymo sritis išdėstyme numatoma: lūkesčiai, pasiekimų sritys, gebėjimai, vaikų veiksenos.

Ugdytinios kompetencijos yra gairės, orientyrai, kurie padeda numatyti vaiko ugdymui(si) būtiną turinį.

Vaikų veiksenos – tai iš anksto numatytos, sugrupuotos vaiko veiksenos ir veikla, kurioje dalyvaudamas vaikas gali sėkmingai ugdytis programoje numatytus gebėjimus.

Ugdymo turinyje nėra pateikiamas **laikas** (metų laikai) ar **rekomenduotinos temos**. Paliekama laisvė lanksčiai derinti vaikų poreikius ir ugdymo situaciją grupėje. Temos gali kilti čia pat, ugdymo proceso metu.

Metodai: žodiniai; vaizdiniai; praktiniai; žaidybiniai; kūrybiniai.

Priemonės ir organizavimo formos: žaidimai, laboratorijos; šventės; pramogos; išvykos ir ekskursijos; vakaronės ir rytmečiai; projektų rašymas ir įgyvendinimas; stebėjimai; pokalbiai, diskusijos; vaikų pasiūlytos idėjos ir veikla; susirinkimai.

Etnokultūrinis ugdymas

Etninei kultūrai tenka reikšmingas vaidmuo, siekiant ugdyti tautišką, pilietišką asmenybę. Nuo mažens puoselėjama etninė kultūra padeda ugdyti humaniškumo, kūrybiškumo, doros ir kitas bendražmogiškas vertybes. Iš kartos į kartą perduodama patirtis, tradicijos, nūdienos vaikams dažnai yra nauja, nes šeimose mažai domimasi savo kultūra, papročiais. Todėl ikimokyklinis amžius palankus etnokultūros pažinimui.

Sukurta ir vykdoma įstaigos etnokultūrinė programa, padeda kurti etninės kultūros ugdymui tinkamą aplinką, sąveiką su tėvais ir visa bendruomene. Sukaupia patirtis, repertuaras, liaudies muzikos instrumentai, tautiniai rūbai, gebėjimas ieškoti įdomių metodų ir priemonių padeda siekti tikslų. Etninė kultūra integruojama į įvairias vaikų ugdymo(si) sritis: aplinkos, gamtos ir pasaulio pažinimo, šeimos ir tautos švenčių puoselėjimą, gamtos kalbos, muzikos, vaidybos, dailės, sveikatos ir komunikacinę veiklą.

Įkurta vaikų folkloro studija „**Daigelis**“. Studiją lankantys vaikai, vadovaujami patyrusių pedagogių, mokosi vaikiškų liaudies dainelių, žaidimų ir pamėgdžiojimų, dalyvauja Rokiškio kultūros namuose organizuojamuose vaikų folkloro tradicinėse šventėse.

Visą darželio bendruomenę apjungiantys etnokultūriniai projektai suteikia galimybę pažinti, puoselėti lietuvių liaudies papročius, kalendorinių švenčių tradicijas, atlikti įvairų muzikinį folklorą.

Meninis ugdymas

Lopšelyje-darželyje ypatingas dėmesys skiriamas meniniam vaikų ugdymui. Vaikams sudaromos galimybės pažinti, išbandyti ir pajusti įvairius meninės veiklos būdus.

Įstaigoje įrengta erdvė rankų darbų ir teatrinei veiklai. Rankų darbų studijoje „**Darbštuoliukai**“ užsiėmimai vyksta vyresniojo ikimokyklinio amžiaus vaikams 4 kartus per savaitę, o priešmokyklinukams 2 kartus savaitėje. Ugdytiniams sudaromos galimybės išreikšti save vizualinėje kūryboje siuvant tekstilės darbelius, naudojant kailį, odos atraižas, karoliukus, sagas, įvairias antrines žaliavas, lipdant iš molio.

Vaikų siuviniai naudojami kuriant ugdomąją aplinką, eksponuojami parodose, skirtose Mamos dienai, Kalėdoms, Kazimierinėms, išleistuvėms. Bendradarbiaujama su J.Keliučio bibliotekos vaikų skyriumi, ten rengiamos ugdytinių darbų parodos.

Plėtojama lėlių teatro veikla. Ji siejama su tekstilės darbų užsiėmimais. Vaikai patys siuva, dekoruoja spektaklio atributiką. Ši veikla ugdo kūrybinį mąstymą, skatina tobulėti. Inscenizuojant, vaikams padedama geriau pažinti savo kūną ir balsą, lavinama vaizduotė, mokėjimas susikaupti, atsipalaiduoti, rutulioti mintis ir raiškiai kalbėti.

Lėlių teatro spektakliai rodomi tėvams, darželio vaikams, dalyvaujama rajoniniuose renginiuose.

Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ugdymas

Lopšelyje-darželyje ypatingas dėmesys skiriamas vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Tokie vaikai sudaro apie 30 proc. visų įtaigą lankančių vaikų. Ugdytiniai, turintys didelių ir labai didelių specialiųjų poreikių, yra lavinami specialiojoje grupėje, kiti vaikai su vidutiniais ir nedideliais specialiaisiais poreikiais – integruoti į kitas ikimokyklinio ugdymo grupes pagal amžių.

Kiekvienas vaikas yra unikalus, jo raida ir ugdymosi stilius gali būti savitas ir iš esmės skirtis nuo kitų vaikų ugdymosi būdo. Todėl ugdydami specialiųjų ugdymosi poreikių turintį vaiką, turime suprasti, kad pastarųjų pasiekimai gali ženkliai skirtis nuo kitų to amžiaus grupės vaikų pasiekimų, o ugdymo procese jiems reikia daugiau specialistų pagalbos ir paslaugų. Dirbant su vaiku, kuriam nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, veiksmingas ugdymas neįmanomas be nuolatinio bendradarbiavimo su specialiuoju pedagogu, logopedu, socialiniu pedagogu, judesio korekcijos, meninio ugdymo mokytojais. Visi pagalbą vaikui teikiantys specialistai derina ugdymo metodus, laikosi nuoseklumo, pasirenka reikiamą tempą. Dirbant su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais būtina:

- skirti daugiau laiko vieno ar kito gebėjimo susiformavimui;
- suteikti teigiamų emocijų, kurios labai svarbios vaiką motyvuojant, skatinant, komentuojant rezultatai;
- apgalvoti iš ko susideda gebėjimas, kokios jo formavimo pakopos, nes vaikas turintis specialiųjų ugdymosi poreikių dažniausiai neišmoksta spontaniškai;
- bendradarbiauti su vaiko šeima;
- gebėjimų ugdymą integruoti į kasdienes veiklas (*padengti stalą, gaminti valgį ir t.t.*);
- remtis vaiko stiprybėmis;
- fiksuoti ir pastebėti vaiko daromą pažangą.

Logopedo pagalba teikiama, kai ją skiria Lopšelio-darželio VGK ar Rokiškio PPT, įvertinusi raidos sutrikimą ir specialiuosius ugdymosi poreikius. Logopedas dirba individualiai, pagal iš anksto sudarytą ir įstaigos direktoriaus patvirtintą tvarkaraštį, remdamasis įstaigos specialistų paruoštomis kalbėjimo ir kalbos sutrikimų šalinimo programomis.

Judesio korekcijos mokytoja sudaro vaikų sąrašus pagal gydytojo išduotas sveikatos pažymas. Dirbama individualiai arba pogrupiais, pagal iš anksto sudarytą ir įstaigos direktoriaus patvirtintą tvarkaraštį. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams organizuojamos pėdų plokščiapėdystės, netaisyklingos laikysenos profilaktikos mankštelės ir kvėpavimo valandėlės. Vykdomos vaikų, turinčių judesio ir padėties sutrikimų, fizinės būklės korekcijos. Pagal gydytojų rekomendacijas atliekami masažai, perlinių vonių procedūros.

Socialinis pedagogas teikia socialinę pedagoginę pagalbą vaikams bei probleminėms šeimoms, ugdo vaikų socialinius įgūdžius. Socialinė pedagoginė pagalba vaikams ir jų šeimoms teikiama pagal Rokiškio PPT rekomendacijas. Dirbama individualiai, pagal iš anksto sudarytą ir įstaigos direktoriaus patvirtintą tvarkaraštį. Socialinis pedagogas nustato nepakankamai besirūpinančias vaikus šeimas, aktyviai bendradarbiauja su šiomis šeimomis, kontroliuoja, konsultuoja. Negalią turintys ar augantys socialinės rizikos šeimose vaikai, savivaldybės skirtu transportu pirmadienį atvežami į darželį ir penktadienį parvežami namo, jie ugdomi savaitinėje Lopšelio-darželio grupėje.

Visi specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje, aptaria rezultatus, numato tolesnius ugdymo planus, konsultuoja tėvus, pedagogus apie vaikų daromą pažangą, pasiektus rezultatus.

5. Ugdymo turinys

Lūkesčiai	Pasiekimų sritys	Gebėjimai (Vaikui ugdantis tobulėja)	Vaikų veiksenos	
			Ankstyvasis amžius	Ikimokyklinis amžius
Sveikas	Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai	Vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai	Pratinasi valgyti savarankiškai, tvarkingai. Tinkamai naudojasi šaukštu, šaukšteliu. Pasako, kokius patiekalus mėgsta. Sodina prie stalo ir maitina lėles, žaislus.	Valgo savarankiškai, tvarkingai. Tinkamai naudojasi stalo įrankiais. Pavalgius nusineša savo puodelį. Padedamas suaugusiųjų, o vėliau savarankiškai serviuoja stalą. Valo dulkes. Skiria sveiką ir nesveiką maistą. Dėlioja dėlionę „Sveika-nesveika“, rašo „Sveikuolių receptus“. Rengia, šukuoja, prausia lėles. Žaidžia žaidimus „Pamaitink lėlytę“, „Gimtadienis“, „Kavinė“. Dalyvauja pokalbiuose: kodėl reikia plauti rankas? Žaidžia diktinėmis varstymo, rišimo priemonėmis.
		Kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai	Priminus arba savarankiškai naudojasi tualetu, susitvarko pats ar padedamas suaugusiojo. Tvarko savo žaislus, priemones, drabužius. Bando savarankiškai praustis, šluostytis, rengtis.	Be priminimo naudojasi tualetu, susitvarko pats, ar padedamas suaugusiojo. Laikosi asmens higienos. Žaidžia žaidimą „Švarios rankytės“. Susitvarko savo žaislus, priemones, drabužius. Žaidžia žaidimą „Žaislai, į vietas“, „Aprenk lėlytę“.
		Saugaus elgesio įgūdžiai	Pratinasi saugiai elgtis savo ir kitų atžvilgiu.	Užsiėmimo metu laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Supranta koks yra saugus ir nesaugus elgesys. Saugiai elgiasi savo ir kitų atžvilgiu. Kuria grupės taisykles ir jų laikosi. Mokosi saugiai elgtis aplinkoje, gamtoje, gatvėje. Žaidžia žaidimus „Gatvė“, „Šviesoforas“, „Saugu – nesaugu“.
		Taisyklinga kūno laikysena	Taisyklingai sėdi, stovi.	Pastebi savo ir draugų netaisyklingą laikyseną. Žino, kad netaisyklinga laikysena gali sukelti sveikatos problemų. Atlieka mankštos pratimus, sportuoja, žaidžia judrius žaidimus.
	Fizinis aktyvumas	Stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės	Vaikšto imituodamas gyvūnus. Ridena kamuolį nurodyta kryptimi. Gauda kamuolį ir meta atgal. Nusileidžia	Bėgioja keičiant kryptį ir tempą. Šokinėja abiem kojom. Laipioja kopetėlėmis, gimnastikos sienele, rungtyniauja estafetėse.

			<p>čiuožyne, supasi sūpuoklėse. Eina savo paties pėdsais smėlyje, sniege. Laisvai bėgiaja, po signalo – sustoja. Ropoja, perlenda per tunelį. Perlipa per kliūtis. Stato iš didelių kaladžių.</p>	<p>Dalyvauja mankštose, sportinėse pramogose, projektuose. Žaidžia judriuosius žaidimus. Važinėjasi paspirtukais, riedučiais, o žiemą – rogutėmis, čiuožinėmis.</p>
		Smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų-akių koordinacija	<p>Žaidžia su kinetiniu smėliu, didelėmis mozaikomis. Pučia ir gauda plunksnas. Stato iš mažų kaladelių. Veria didaktines priemones ant virvutės. Deda dėlionės. Segą segtukus ant virvės, kortelės. Dėlioja kamštukus, pagaliukus, korteles.</p>	<p>Karpo ir klijuoja paveikslėlius. Lipdo įvairius daiktus. Piešia įvairiomis piešimo priemonėmis, spalvina pagal nubrėžtų linijų ribas. Atsega ir užsega sagas. Išvarsto ir suvarsto batų raištelius. Apsirengia ir nusirengia. Rūšiuoja smulkius žaislus - sagas, lego detales, kaladėles. Kerpa pagal nubrėžtą liniją, atskiria iš siūlų sruogos vieną siūlelį, įveria siūlą į adatą, siuva dygsneliais pagal nubrėžtą liniją.</p>
Orus	Emocijų suvokimas ir raiška	Savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas	<p>Išreiškia džiaugsmą, liūdesį, pyktį emocijomis. Atkartoja kitus. Žaisdamas pavadina kai kuriuos savo išgyvenimus – <i>gera, šalta, karšta, skauda, bijau, skanu, gražu</i>. Žaisdamas vienas bando išreikšti savo jausmus: <i>džiaugsmą, pyktį, myliu, nemyliu, noriu, nenoriu</i>. Supranta savo jausmus, mokosi pavadinti, išreiškia juos bendraudamas ir vaizduotės žaidimuose. Pratinasi vartoti įvardžius savo asmens ir kitų asmenų nurodymui: <i>mano-tavo, man-tau</i>.</p>	<p>Vaikas laisvai ir kūrybingai žaidžia. Bando išreikšti savo išpūdžius ir išgyvenimus. Pasakoja apie savo jausmus ir emocijas. Geba įvardinti savo savijautą, paaiškinti kaip jaučiasi ir kodėl taip jaučiasi. Džiaugiasi draugo sėkme, pagiria gražiai padarytą darbelį.</p>
		Kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos	<p>Veido išraiška, judesiu atliepia kitų nuotaikas, jas supranta.</p>	<p>Veido išraiška, judesiu parodo, pamėgdžioja nuotaiką. Pastebi draugų nuotaikas. Geranoriškai padeda draugui.</p>
		Savo bei kitų nuotaikų ir jausmų apmąstymas	<p>Pastebi kitų žmonių nuotaikų įvairovę. Žaisdamas vienas bando išreikšti savo jausmus: <i>džiaugsmą, pyktį, myliu, nemyliu, noriu, nenoriu</i>. Supranta savo jausmus, mokosi pavadinti, išreiškia</p>	<p>Įvardina nuotaiką. Konfliktą bando spręsti taikiai. Žaidžia žaidimą „Mimikų teatras“.</p>

			juos bendraudamas ir vaizduotės žaidimuose.	
Savireguliacija ir savikontrolė	Gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti	Nusiramavimo ieško pas suaugusįjį. Apkabina, paglosto draugą, kai jam liūdna..	Vaikas laisvai pasirenka veiklą. Geba kontroliuoti savo neigiamas emocijas. Žaidžia nusiramavimo žaidimą „Pagalvok“.	
	Jausmų raiška tinkamais būdais, jausmų raiškos kontrolė	Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį, liūdesį.	Vaikas tariasi dėl norimo žaislo. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose <i>Ką daryti, kai supyksti?</i>	
	Gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių	Paiso suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	Kartu su auklėtoja kuria grupės elgesio taisykles. Laikosi suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Drausmina išdykaujančius bendraamžius. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. Žaidžia „Taikos ratelį“. Greičiau pabaigęs darbą, kantriai palaukia draugo.	
Savivoka ir savigarba	Vaiko asmeninio tapatumo jausmas	Vaikas žino ir pasako savo vardą. Atpažįsta savo daiktus. Žino savo lytį. Parodo save nuotraukose.	Vaikas žino ir pasako savo vardą, svarbią informaciją apie save. Atpažįsta savo daiktus. Pasako kaip jaučiasi. Analizuoja nuotraukas. Suvokia savo jausmus, gebėjimus, juokiasi iš klaidų. Žaidžia žaidimą „Žmogaus kūno dalys“.	
	Bendrumo su šeima, grupe jausmas, tautinio tapatumo jausmas	Apžiūrinėja savo, šeimos, draugų nuotraukas, jose atpažįsta save draugus, šeimos narius. Žino draugų vardus.	Skiria mergaitę nuo berniuko. Pasakoja ką ir kur veikė. Jaučiasi pilnaverčiu grupės nariu. Pasakoja apie save, šeimos narius, gali pasakyti savo tautybę.	
	Pozityvus savęs vertinimas	Džiaugiasi savo darbais, save vertina teigiamai, stengiasi atkreipti suaugusiųjų dėmesį į save. Žiūri veidrodyje į save ir džiaugiasi.	Vaikas reikalauja dėmesio, vertinimo. Stebi ir iš intonacijų, veido išraiškų supranta vertinimą. Įsivertina savo elgesį naudodamas „Nuotaikų kopetėles“. Savo gebėjimus vertina teigiamai, siekia, kad tai patvirtintų ir suaugusieji.	
Santykiai su suaugusiais	Gebėjimas atsiskirti nuo tėvų ir pasitikėti pedagogais, abipusė pagarba	Nesunkiai ryte atsisveikina su tėvais, nurimsta auklėtojų globoje. Domisi nauja aplinka, žaislais. Klausosi suaugusiųjų pasakojimų, sekimo, deklamavimo, dainų, lopšinių.	Demonstruoja šiltus jausmus ir prisirišimą prie pedagogų. Drąsiai reiškia savo nepasitenkinimą. Kartu su auklėtoja svečiuojasi salėje, kitoje grupėje ar kitose patalpose. Dalyvauja promogose, šventėse, išvykose.	
	Gebėjimas mokytis palaikyti partneriškus	Mėgsta būti stebimi ir ieško pritarimo savo veikloje. Mėgžia auklėtojų	Mėgsta būti stebimi ir ieško pritarimo savo veikloje. Mėgžia auklėtojų veiklą ir	

		santykius su pedagogais	veiklą. Laikosi susitarimų, taisyklių.	modeliuoja situacijas. Prašo suaugusiojo pagalbos. Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus, benrą veiklą. Įsiklauso į suaugusiųjų patarimus, atlieka nedidelius įpareigojimus. Drąsiai diskutuoja su suaugusiais, išreiškia savo nuomonę, tariasi, derasi. Laikosi susitarimų, taisyklių.
		Žinojimas, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais	Vengia bendrauti su nepažįstamais.	Vengia bendrauti su nepažįstamais, ieško auklėtojos pritarimo. Žino, kad nevalia imti maisto iš nepažįstamų, sėsti į jų automobilius, eiti jų pakviestiems. Diskutuoja <i>Kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis? Kalba kas gali nutikti?</i>
Santykiai su bendraamžiais		Gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais	Stebi vaikus. Žaidžia greta, netrukdydamas kitam. Dalinasi žaislais. Žaidžia grupelėse po kelis vaikus.	Stebi vaikus. Žaidžia greta, netrukdydamas kitam. Dalinasi žaislais. Įsimena draugų vardus. Žaidžia žaidimą „Atspėk iš balso“, „Pasirink draugą“, „Siunčiu šypseną draugui“. Žiūri vaikų nuotraukų albumus. Pasiūlo draugams kartu žaisti kolektyvinius žaidimus. Geranoriškai užsiema bendra veikla su kitais. Dalyvauja pramogose, išvykose, šventėse.
		Gebėjimas mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus	Palaukia savo eilės. Kartu su draugu stato statinį. Laukia eilės. Ieško žaidimo draugo, žaidžia su juo. Bendrauja mimikomis, judesiais, veiksmais, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.	Atsižvelgia į kitų vaikų norus. Kartu su draugais pasirenka veiklą. Laikosi bendrų susitarimų bei taisyklių. Palaukia savo eilės, susitaria, išklauso kito nuomonę, pasiūlymus. Žaidžia žaidimus „Palauk savo eilės“, „Išklausk draugą“, „Mano emocijos“. Dalyvauja diskusijose „Aš noriu“, „Ką daryti jei draugas nesidalina žaislu?“, „Kaip išspręsti konfliktus?“. Piešia savo ir draugų nuotaikas, įvardina emocijas. Supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes. Sprendžia iškilusius konfliktus. Nepavykus kreipiasi į suaugusįjį.
		Gebėjimas užmegzti ir palaikyti artimesnius asmeninius santykius su	Dalinasi savo žaislais, vaišėmis. Dažniau nei su kitais, žaidžia su vienu vaiku, bendrauja su kitais.	Supranta draugų emocijas, tinkamai reaguoja. Dalinasi iš namų atsineštais žaislais. Laikosi mandagaus elgesio, maloniai bendrauja su

		vienu ar keliais vaikais	Simpatizuoja kuriam nors vaikui. Turi vieną ar kelis nenuolatinius žaidimo partnerius. Džiaugiasi sulaukęs atėjusio draugo.	draugais. Kviečia žaisti kartu ar pats įsijungia į žaidimą. Pasako kuris vaikas yra geriausias draugas ir kodėl. Piešia draugą, grupės vaikus. Žaidžia žaidimą „Susirask porą“. Dėlioja bendrą dėlionę su draugu. Piešia bendrą piešinį su vienu ar keliais vaikais. Draugiškai bendrauja, dalinasi, padeda draugui. Supranta ir toleruoja kitokį vaiko elgesį.
Bendraujantis	Sakytinė kalba	Aplinkinių kalbėjimo, skaitymo klausymasis	Varto, žiūrinėja knygeles, domisi iliustracijomis, komentuoja paveikslėlius, klauso sekamų pasakų.	Išklauso ir supranta suaugusiojo sakomas instrukcijas, taisykles. Susikaupia, klauso, supranta sekamą, skaitomą, įrašytą literatūros kūrinį. Dėmesingai klauso suaugusiojo, draugo, jo nepertraukia.
		Kalbėjimo atpažinimas ir supratimas	Mimika, gestais, kalba reaguoja į vaikų ir suaugusiųjų kalbą. Geba suprasti ir vykdyti 1-2 dalių komandas. Įvardina tai, ką mato paveikslėlyje. Klauso pasakų įrašų. Žaidžia žaidimą „Pakartok“.	Žaidžia žodžių žaidimus „Pakartok“. Žaisdamas kalba su savimi, komentuoja ką darys. Pasakoja patirtus įspūdžius. Garsiai sau ir kitiems <i>skaito</i> knygas. Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius. Geba aiškiai kalbėti, suprasti savo ar draugų daromas tarties klaidas.
		Natūralus vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais apie savo patirtį ir išgyvenimus	Sako savo vardą. Kalba žaisdamas. „Skaito“ vartydamas knygeles. Pasakoja „sava kalba“.	Komentuoja ką ir kodėl planuoja veikti. Pasakoja apie savo šeimą, pomėgius. Pasako savo vardą, pavardę. Kalba apie tai, ką mato, ką girdi. Jaučia malonumą kalbėti laisvai, natūraliai, be įtampos. Geba pasidalinti išgyvenimais.
		Vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais apie supančią aplinką, jos objektus, įvykius	Geba įvardinti arba tik atpažinti artimiausios aplinkos daiktus ir reiškinius. Seka „pirštukų pasakas“. Pasakoja ką matė filmuke, pamėgžioja.	Kuria, fantazuoja, pasakoja, imituoja skaitymą, vaidina. Komentuoja savo, draugų piešinius, darbelius. Kuria, iliustruoja knygeles, inscenizuoja pasakas. Bendrauja, pasakoja, aptarinėja prie šviesos stalo.
		Kalbėjimas laikantis perprastų kalbos taisyklių	Nuklausytus žodžius, frazes pritaiko tam tinkamose situacijose. Kartu su suaugusiuoju dainuoja daineles, sako eilėraštkus.	Geba kalbėti taisyklingai, klausydamas suaugusiųjų intuityviai perima žodžių derinimo taisykles ir jas naudoja savo kalboje. Žino ir vartoja apibendrinamuosius, mažybinius žodžius.

		Tautosakos ir grožinės literatūros kūrinėlių deklamavimas, sekimas, pasakojimas	Deklamuoja trumpus eilėraštkus. Sako pamėgžiojimus, mėgdžioja pasakų herojus.	Deklamuoja išmokus ir savo kūrybos eilėraštkus, seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas. Žaidžia žaidimą „Tėsk toliau“.
Rašytinė kalba		Domėjimasis skaitymu, raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis	Vartydamas knygeles apžiūrinėja iliustracijas, pasakoja klausinėja suaugusiojo „Kas čia?“.	Ieško savo vardo raidės. Klausinėja „skaitydamas“ grupėje, gatvėje esančius užrašus, pats bando skaityti. Klausosi skaitomų kūrinų. Varto knygas, apžiūrinėja iliustracijas, pasakoja. Žaidžia kalbos žaidimus „Sugalvok žodį“. Atlieka garsinę žodžių analizę. Pastebi aplinkoje raides, įvairius simbolius, žodžius. Klausinėja ką jie reiškia. Žaidžia su raidėmis.
		Domėjimasis rašymu, raidžių bei žodžių rašinėjimas, įvairių simbolių braižymas ar piešimas	Imituoja raštą: keverzoja, spontaniškai brauko įvairias linijas.	Imituoja raštą: keverzoja, piešia, rašo raides, jų junginius, žodžius. Gamina knygeles, jas skaito. Išbandydamas aplinkoje esančias rašymo, vaizdavimo priemones kuria pasakojimą ant smėlio, sniego, lapo, lentoje ir kt. Keverzoja įvairiomis priemonėmis popieriaus lape. Spalvina paveikslėlius. Iliustruoja knygeles. Žaidžia pirštukų žaidimus. Apvedžioja, užbrūkšniuoja, išsikerpa raidžių trafaretus. Gamina raides iš įvairių medžiagų. Spėlioja, į ką raidė panaši. Kopijuoja raides, žodžius. Užsirašo savo vardą, rašinėja įvairius žodžius. Suvokia rašymo kryptį. Spausdintomis raidėmis užsirašo savo vardą ant lipduko ir priklijuoja jį prie darbelio.
		Trumpų žodelių skaitymas	Vartydamas knygeles pirštuku rodo raides, „skaito“.	Žaidžia žaidimus „Ilgas-trumpas žodis“, „Kiek kartų suplojai?“, „Surask tokią pačią raidę“. Žaidžia kortelių žaidimus „Raidės“, „Raidžių loto“. Žaidžia žaidimus garso vietos žodyje nustatymui. Kuria raidžių pasakėles. Dėlioja raidžių korteles. Atpažįsta raides, žodžius aplinkoje. Skiemenuoja, dainuoja trumpus žodelius. Suvokia skaitymo kryptį. Bando perskaityti, pasitikslina, ar teisingai perskaitė. Skaito garsiai suaugusiems ir draugams.

Smalsus	Aplinkos pažinimas	Socialinės aplinkos pažinimas	Dairosi grupėje, pastebi naujus objektus. Lankosi salėje, kabinetuose. Orientuojasi lauko teritorijoje.	Apžiūrinėja, tyrinėja naują aplinką. Pažįsta save, šeimos narius. Pasakoja apie save, savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Pamėgdžioja suaugusiuosius. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes. Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi.
		Gamtinės aplinkos pažinimas	Per langą stebi gamtos reiškinius ir objektus. Eina pasivaikščioti. Pastebi pakitimus gamtoje. Renka gamtinę medžiagą. Su auklėtoja kartu žymi orų kalendorių. Stebi grupėje atneštus naminius augintinius.	Pastebi ir pavadina dažniau sutinkamus augalus ir gyvūnus (naminius, laukinius). Kalba apie augalų augimo ir gyvūnų gyvenamą vietą. Augina ir prižiūri naminius gyvūnus, augalus, daržoves. Skiria gamtos reiškinius. Suvokia metų laikų kaitą. Žymi orų kalendorių. Klausinėja apie dangaus kūnus, domisi jais.
		Pagarba gyvybei ir aplinkai	Stebi vabalėlius, paukščius. Švelniai glosto naminius augintinius. Stebi lesyklą. Atsargiai skina žiedus.	Tyrinėja gyvąją gamtą, ją saugoja. Pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietos objektus (upę, mišką, ežerą, augalus, gyvūnus). Tvarkingai ir saugiai elgiasi gamtoje išvykose. Žino kalendorines šventes. Rūšiuoja atliekas.
	Skaičiavimas ir matavimas	Gebėjimas vartoti skaičius ir matematinius simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį	Vartoja žodžius <i>daug, vienas, nė vieno</i> . Stumdo karoliukus ir lygina: <i>daugiau – mažiau</i> . Parodo pirštais savo metus.	Metus ir kiekį rodo pirštais, gestais. Vartoja žodžius <i>daug, vienas, nė vieno</i> . Įvardina tikslų skaičių, pradeda vartoti kelintinius skaitvardžius.
		Gebėjimas suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus, sudaryti įvairias sekas	Stato piramidę. Dėlioja daiktus į eilę. Žaidžia didaktine priemone „Įdėk geometrinę figūrą“.	Žaislus, daiktus sudėlioja, surikiuoja į eilę. Sudaro nuoseklią mažėjančių ir didėjančių daiktų seką. Ūgi matuoja grupėje esančia matuokle.
		Gebėjimas tapatinti, grupuoti, klasifikuoti daiktus pagal formą, dydį, spalvą	Sudeda iš dviejų ir daugiau dalių sudarytus žaislus. Skiria <i>didelis-mažas</i> . Bando klasifikuoti daiktus pagal vieną požymį. Stato piramides. Žaidžia didaktinį žaidimą „Uždėk tiek pat“.	Žaidžia su įvairių formų ir dydžių žaislais. Konstruoja, grupuoja, komponuoja pagal dydį, formą, spalvą. Geba rūšiuoti daiktus pagal keletą požymių.
		Gebėjimas matuoti	Dėlioja 4-6 dalių dėlionės. Randa tokio pat dydžio detalę. Dalina vaises	Rikiuoja nuo didžiausio iki mažiausio ir apibūdina dydžių skirtumus bei atvirkščiai.

			po lygiai.	Randa reikiamas dëliones, detales, paveikslëliuose skirtumus. Matuoja ilgus lyginimo būdu.
		Daikto vietos ir padëties erdvėje suvokimas	Žino sąvokas <i>toli – arti, aukštai-žemai</i> .	Keičia judėjimo kryptį, suvokia daiktų ar objektų išdëstymo tvarką. Apibūdina daiktų vietą. Dëlioja ir atrenka vienodas detales bei žaislus. Vartoja prielinksnius <i>ant, po, už, prie, į, tarp, virš</i> . Skiria ir vartoja sąvokas „kairė-dešinė“.
		Laiko tëkmës suvokimas	Žino sąvokas: <i>rytas, tuoj, rytoj, vakare</i> . Suvokia dienos ritmą.	Stebi ir tyrinėja įvairius laiko matavimo mechanizmus, suvokia metų laikų, paros dalių kaitą.
Kuriantis	Meninė raiška. Muzika	Emocijų, patirties, minčių, išpūdžių raiška meninėmis priemonėmis ir būdais. Meninės raiškos priemonių tyrinėjimas ir eksperimentavimas. Meninė kūryba ir improvizacija.	Groja barškučiu. Mëgdžioja gamtos ir kitus garsus. Kuria ir dainuoja savas melodijas, žodžius. Dalyvauja darželio šventëse. Muziką išreiškia judesiu: ploja, trepsi, dainuoja, žaidžia muzikinius žaidimus.	Klausosi muzikos kūrinių bei dainuoja daineles. Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašų. Klausosi įvairių nuotaikų, stilių, instrumentų atliekamų kūrinių. Dainuoja su pritarimu, ansamblyje. Kuria savas dainas su įvairiais garsažodžiais. Muzikuoja vaikiškais muzikos instrumentais. Išbando įvairius garso išgavimo būdus (balsu, instrumentu, kūno kalba). Dalyvauja darželio renginiuose, charakteringai atlieka kūrinius. Atlieka lietuvių liaudies kūrinius (lopšines, vaikų, kalendorines dainas, ratelius, šokius). Švenčia kalendorines šventes.
	Meninė raiška. Šokis	Emocijų, patirties, minčių, išpūdžių raiška meninėmis priemonėmis ir būdais. Meninės raiškos priemonių tyrinėjimas ir eksperimentavimas. Meninė kūryba ir improvizacija.	Dalyvauja darželio šventëse, pramogose. Muziką, emocijas išreiškia judesiu, kuriant, imituojant, improvizuojant. Šoka pavieniui, poroje, ratelyje. Klausydamas muzikos juda, improvizuoja.	Vaikai šoka po vieną, poroje, ratelyje. Kuria savo šokį. Dalyvauja darželio šventëse, pramogose. Muziką išreiškia judesiu, kuriant, imituojant, improvizuojant. Šoka panaudojant laisvą judesį. Kūrybiškai save išreiškia judesiu, identifikuojasi su rateliu ir šokių veikėjais. Šoka pavieniui, poroje, ratelyje.
	Meninė raiška. Vaidyba	Emocijų, patirties, minčių, išpūdžių raiška	Mëgžioja suaugusiuosius, draugus. Stebi vaidinimus. Žaidžia su	Žaidžia siužetinius – vaidmeninius žaidimus „Parduotuvė“, „Kirpykla“, „Vaikų darželis“.

	meninėmis priemonėmis ir būdais. Meninės raiškos priemonių tyrinėjimas ir eksperimentavimas. Meninė kūryba ir improvizacija.	„pirštukinėmis“ lėlėmis. Imituoja įvairius personažus. Žaisdami dedasi kepures, karūnas, apsiaustus.	Vaidina pasakas pasakodami savaip. Vaidina spektaklius savo draugams. Žaidžia stalo teatrą. Lankosi spektakliuose. Improvizuoja, kuria ritminius derinius pasakų veikėjams imituoti. Muziką išreiškia kūno kalba: balsu, judesiu, mimika. Kūrybiškai panaudoja smulkiąją lietuvių liaudies tautosaką kuriant, vaidinant pasakas. Žaidžia- vaidina repetuojamą spektaklį laisvalaikiu, veiksmui naudoja aplinkoje esančius daiktus. Naudoja veikėjams charakteringas balso tonacijas. Vaidina paties pasisiūtus spektaklio veikėjus. Vaidina emocijas perteikdamas kūno judesiais ir veido mimikų išraiška. Rodo norą aktyviai dalyvauti vaidybinėje veikloje.
Meninė raiška. Vizualinė raiška	Emocijų, patirties, minčių, išpūdžių raiška meninėmis priemonėmis ir būdais. Meninės raiškos priemonių tyrinėjimas ir eksperimentavimas. Meninė kūryba ir improvizacija.	Eksperimentuoja ant popieriaus lapo- piešia pieštukais, kreidelėmis, akvarele, štapuoja pirštais, teptuku, štapukais, plaštaka, pėda... Piešia pagaliuku ant smėlio, sniego, kreida ant lentos, asfalto. Maigo, spaudinėja plastiliną, kinetinį smėlį. Dalyvauja parodose.	Piešia ant sniego, smėlio. Kuria įvairius koliažus, stato smėlio „pilis“. Piešdami komentuoja. Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines vizualinės raiškos priemones – flomasterių kamštelius, ausų krapštukus, įv. dėžutes ir pan. Piešia gvašu ant audinio. Eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius. Derina kelias raiškos priemones viename darbe – aplikaciją, dekoravimą gvašu, siuvimą, karoliukų ir sagų prisiuvimą. Ornamentuoja, ritmingai atkartodamas elementus. Gamina šventines dekoracijas ir dovanėles mamytei. Dalyvauja savo įstaigos ir socialinių partnerių organizuojamose parodėlėse.
Estetinis suvokimas	Nusiteikimas grožio, meninės kūrybos potyriams bei džiaugsmui, aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta	Sutelkia dėmesį į muziką, kalbinimą, malonius dalykus. Klausosi sekamų pasakų. Įdėmiai ir džiugiai žiūrinėja spalvotas iliustracijas, garsiai reiškia emocijas. Atpažįsta girdėtus ir matytus kūrinius. Puošiasi, kai žaidžia „Gimtadienį“. Pastebi grožį aplinkoje,	Pastebi grožį aplinkoje, gamtoje. Atpažįsta girdėtus, ar matytus kūrinius. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos džiaugsmą. Noriai vienas ar su draugais dalyvauja meninėje, kūrybinėje veikloje. Grožisi savo ir draugų kūryba, pastebi aplinkos grožį, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais,

			gamtoje. Atpažįsta girdėtus, ar matytus kūrinėlius. Klausosi sekamų pasakų.	pastebėjimais, vertinimais.
		Jautrumas grožiui, meno raiškos priemonėms (spalvai, linijai, formai, judesiui, muzikos garsams ir kt.)	Skirtingai reaguoja girdėdamas skirtingas intonacijas. Mėdžioja tai, kas jam patinka. Nori dainuoti, šokti, pasipuošti, gražiai atrodyti. Eksperimentuoja įvairiomis dailės priemonėmis ir medžiagomis. Domisi piešiniais, juos stebi, lygina. Teploja, piešia pirštais. Groja įvairiais muzikos instrumentais. Stebi vykstančius vaidinimus, koncertus. Domisi piešiniais, juos stebi, lygina. Klausosi gamtos garsų, jais žaivisi.	Jaučia ir suvokia muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno savitumą. Spontaniškai ir savitai reiškia emocijas. Save išreiškia kurdamas, piešdamas, darydamas darbelius, muzikuodamas, improvizuodamas, vaidindamas. Stebi ir dalyvauja kūrybos procese. Dalyvauja grupės, ar darželio renginiuose. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.
		Jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalijimasis su kitais	Atpažįsta, suklūsta išgirdęs žinomus kūrinius. Pasakoja kas buvo gražu, ką matė, kas nutiko. Patirtas emocijas, išgyvenimus išreiškia žaidimuose.	Džiaugiasi savo ir kitų kūryba, pastebi, vertina. Dalijasi su kitais įspūdžiais, išgyvenimais. Piešia, varto nuotraukas, komentuoja, žiūri filmuotą medžiagą, aptaria renginį, kuriame dalyvavo pats ar draugai. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, patirtas emocijas, išgyvenimus.
Sėkmingai besiuogdantis	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Gebėjimas pačiam susirasti veiklą ir ją turiningai plėtoti	Domisi aplinka, stebi, tyrinėja. Žaidžia stalo, statybinius – konstrukcinius, siužetinius žaidimus, dėlioja dėliones, užsiima menine veikla. Pats išrenka ir pasiūlo auklėtojais skaityti knygą. Pasirenka žaislus ir su jais žaidžia.	Savo iniciatyva pasirenka reikalingus žaislus ar priemones. Drąsiai imasi naujos veiklos. Kryptingai plėtoja veiklą vienas ar su draugu. Žaidžia stalo, statybinius – konstrukcinius, siužetinius žaidimus, dėlioja dėliones, užsiima menine veikla.
		Gebėjimas įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą ugdymąsi skatinančią veiklą, susikoncentruoti ir išradingai ją plėtoti	Išgirsta suaugusiojo pasiūlymus. Supranta žaidimo taisykles, stengiasi jų laikytis. Meninėje kūrybinėje veikloje taiko įvairias priemones, keičia taikymo būdus. Stebi auklėtojos rodomus veiksmus ir pats bando pakartoti: stato bokštą, dėlioja formeles į atitinkamas išpjovas.	Noriai dalyvauja ugdomojoje veikloje. Kūrybiškai atlieka užduotis. Ieško naujų sprendimo būdų užduotims atlikti. Idėjomis dalinasi su draugais ir suaugusiais. Užbaigia pradėtą darbą. Didžiuojasi atlikta veikla. Sugeba ilgesniam laikui sukaupti ir išlaikyti dėmesį. Dalyvauja projektuose, parodose.

		Gebėjimas susidoroti su kliūtimis siekiant sumanymų realizavimo	Išbando naujus žaidimus, ieško variantų kaip įverti, uždėti. Nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusiuosius. Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą. Paėmęs naują žaislą jį apžiūrinėja, išbando įvairius būdus atidaryti, aždaryti, ištraukti, įjungti ar kt. pasilipa ant suoliuko norėdama spasiiekti daiktus iš lentynos. Dėliodamas dėlionės bando įvairius variantus kol atranda tinkamą.	Suranda naują priemonę ar žaislą. Išbando veiklos būdus ir galimybes. Pats ieško būdų susidariusiems sunkumams įveikti. Nepavykus kreipiasi pagalbos į draugus ar suaugusiuosius. Žaidžia situacijas „Aš galiu“. Siekia užsibrėžto tikslo, įgyvendina savo sumanymus.
Tyrinėjimas		Domėjimasis supančia aplinka	Varto knygeles, domisi kitais. Žaidžia panaudodamas įvairius daiktus. Žiūri pro langą, stebi kas vyksta. Pastebi naujai atsiradusius objektus, jais domisi.	Stebi, domisi gyvenamąja aplinka, pasakoja apie jam reikšmingus žmones (mama, tėtis, brolis ir pan.). Varto knygeles, domisi kitais, aktyviai klausinėja. Dalyvauja ekskursijose, išvykose į gamtą. Žaidžia panaudodamas įvairius daiktus, tyrinėja ir grupuoja. Noriai dalyvauja atliekant bandymus, stebi ir bando patys.
		Tyrinėjimas pasinaudojant įvairiais pojūčiais	Daiktus liečia delnu, pirštais. Paėmęs į ranką žaislą jį spaudžia, tempia, pakrato, klauso. Meta daiktus ant žemės: klauso garso, žiūri kas atsitiks. Į burną kiša visus daiktus, net jei ir neturi tikslo valgyti. Žaidžia stebuklingu maišeliu: įkiša ranką, liečia, čiupinėja, glamžo, spaudo ir ieško kieto, minkšto, švelnaus, šiukštaus, lengvo, sunkaus... Ragauja, uosto.	Vaikščioja įvairiu paviršium (ant žolės, smėlio, lapų, plunksnų, akmenėlių, vandens, kaštonų). Ragauja ir atpažįsta įvairius maisto produktus. Eksperimentuoja lytėjimu, užsimerkus. Žaidžia žaidimą „Atpažink kieno ranka“. Bando atpažinti įvairius garsus, juos pamėgdžioti.
		Atrastų, sužinotų dalykų aptarimas	Sudėliotą dėlionę, pastatytą statinį, rodo auklėtojai. Atradęs tinkamą detalę džiaugiasi, veiksmą kartoja ir rodo kitiems.	Dalijasi nauja ir turima patirtimi. Įvairia menine raiška bando atkartoti pamatytus naujus daiktus, įspūdžius. Savais žodžiais papasakoja apie tai ką matė, girdėjo, suprato. Išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus, žaidimus ir kitus darbus. Žaidžiant, piešiant, konstruojant stengiasi prisiminti ir panaudoti tai, kas

				išmoka.
Problemų sprendimas	Problemų atpažinimas, įžvelgimas	Kartoja nepsisekusius veiksmus. Reiškia nepasitenkinimą kai nesiseka. Ieško paveikslėliuose skirtumų.	Supranta ir sako: <i>Čia bus sunku. Žaidžia auklėtojų sudarytas problemines situacijas. Numatydamas pasekmes į žaidimą nenori priimti vaikų, kurie elgiasi ne pagal žaidimo taisykles.</i>	
	Sprendimų, išeičių paieška ir tinkamiausio sprendimo pasirinkimas bei įgyvendinimas, pasekmių, panaudojus sprendimą, stebėjimas ir apmąstymas	Stebi kaip elgiasi auklėtoja, pamėgžioja, kartoja veiksmus.	Susipykęs su draugu bando išspręsti problemines situacijas. Taiso sugadintus daiktus, klijuoja knygeles. Bando atlikti įvairius darbus tol, kol pavyksta, arba sugalvoja kitaip. Sudarinėja veiksmų planą išsikeltam tikslui. Nepavykus išspręsti konfliktinės situacijos ar iškilusios problemos žino, kad galima kreiptis į suaugusįjį.	
	Mokymasis įveikti nesėkmes	Kartoja mokamaus veiksmus, bando naujus. Stebi kitų veiksmus. Prašo pagalbos. Išreiškia nepasitenkinimą.	Bando su suaugusiuoju įvardinti pasekmes <i>Kas bus jeigu...</i> Išbando kelis sprendimo būdus, padedančius įveikti kliūtis. Nepavykus atlikti darbo samprotauja: <i>Nieko, atliksiu kitą kartą.</i>	
Kūrybiškumas	Domėjimasis naujais, nežinomais, sudėtingais dalykais	Pastebi ir smalsiai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus, gamtos reiškinius.	Eksperimentuoja įvairiomis medžiagomis: smėliu, manų kruopomis, pupomis, kaštonais, brinkintu – spalvotu želatinu, modelinu, sūria tešla. Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, spalvotais pieštukais, spalvota kreida. Renka gamtos medžiagas (lapus, akmenėlius) ir pritaiko savo kūryboje. Iš antrinių žaliavų kuria naujus daiktus. Žaidžia lėlių, pirštukų teatrą, vaidina.	
	Gebėjimas įžvelgti problemas, klausinėti, diskutuoti, įsivaizduoti, fantazuoti	Varto knygeles, klausia: <i>Kas? Kodėl?</i>	Kelia klausimus, svarsto, kas bus toliau. Pasakodamas fantazuoja, įsivaizduoja. Dalyvauja diskusijose. Išsako savo nuomonę. Svarsto. Kuria. Pateikia idėjų. Geba atsakyti į fantastinius neįprastus klausimus.	
	Gebėjimas ieškoti atsakymų, netikėtų idėjų, kurti variantus, savaip pertvarkyti,	Daiktus, žaislus apžiūrinėja iš visų pusių, bando, tikrina. Panašiams žaislams taiko tuos pačius žaidimo variantus. Žaidžia su buities daiktais.	Nebijo klysti, padaryti savaip, ne pagal instrukciją. Bando ir ieško būdų, priemonių, kaip įgyvendinti savo idėjas. Įgyvendindamas idėjas pasiekia naujų, originalių rezultatų.	

		pritaikyti		Stebėdamas, tyrinėdamas bando nuspėti kasdienos įvykius.
		Drąsa veikti, daryti savaip	Siekia draudžiamų dalykų. Žaidžia su maisto produktais. Piešia ant paviršių: stalo, grindų, sienos, veidrodžio.	Teikia siūlymus planuojant veiklą, žaidimus. Kuria, keičia savitai žinomas istorijas, pasakas. Kuria taisykles. Norėdamas konstruoti, pasiima medžiagas, kljus, popierių, žirkles ir kt. Piešia pirštu, visa ranka, kojomis. Išgauna savitus muzikos garsus (daužo šaukštais, pučia į kartoninį vamzdelį, barškina pirštais į stalą ir t.t.). Deklamuoja eilėraščius, vaidina spektakliukuose, reiškia emocijas.
Mokėjimas mokytis		Numatymas, ko nori išmokti	Išbando naujus žaidimus. Randa naują žaislą, jį išbando.	Kalba apie tai ką nori išmokti, sužinoti. Klausinėja. Ieško teminių paveikslėlių knygoje, internete. Išbando naujus žaidimus, veiklas.
		Aktyvus mokymasis	Išbando naujus žaidimus, žaislus. Kartoja tuos pačius veiksmus, judesius kol pavyksta sklandžiai, tiksliai įdėti, atlikti norimus veiksmus.	Žaidžia tuos pačius žaidimus, klausosi tų pačių pasakų. Kuria, atlieka savo pasiekimų knygeles. Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų skaitymas, aplinkos tyrinėjimas, klausinėjimas. Savarankiškai ieško sprendimo, o pagalbos kreipiasi, tik kai pats negali išspręsti. Aktyviai veikia tyrinėjimo laboratorijoje, bando, eksperimentuoja.
		Gebėjimas apmąstyti, ko išmoko	Džiaugiasi savo statiniais, piešiniais, rodo tėvams.	Pagiria draugą, giriasi savo pasiekimais. Sudaro planą, ko dar nemoka, ką toliau darys. Vertina savo ir kitų veiklą bei rezultatus. Siužetiniuose žaidimuose pritaiko įgytas žinias.

Vaikų ugdymosi pasiekimų bei pažangos stebėjimas ir vertinimas

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, stebimi vaikų veikloje ir jos rezultatuose. Vaikų ugdymosi pažanga –tai vaikų pasiekimų ūgtelėjimas per tam tikrą laikotarpį.

Vaikų pasiekimus, pažangą stebi ir vertina ikimokyklinio ugdymo auklėtojos, tėvai, įstaigos administracija bei kiti specialistai. Grupės vaikų pasiekimai vertinami rudenį, pavasarį, o kiekvieno vaiko individualiai nuolat, kasdieninėje veikloje. Pasiekimai fiksuojami bet kuriuo metu, kai ikimokyklinio ugdymo auklėtojas pastebi naujai atsiradusį ar patobulėjusį vaiko gebėjimą, kurį įrodo keli vaiko veiklos ir jos rezultatų pavyzdžiai.

Nuolat fiksuojant vaikų pasiekimus ir pažangą, tikslingiau planuojama tolesnė ugdomoji veikla, nustatomas individualus tempas, atsižvelgiama į ugdymosi poreikius, pasiekimus bei daromą pažangą, polinkius, lūkesčius, galimybes.

Vaikų ugdymosi pasiekimai, pažanga vertinama naudojant šiuos būdus ir metodus: stebėjimas natūralioje kasdienėje veikloje, pokalbis su vaiku, vaiko veiklos ir kūrybos darbų analizė, garso, vaizdo įrašai, vaiko pasakojimai, anketinės apklausos ir tėvų atsiliepimai. Vertinimo metu gauta informacija kaupiama ir fiksuojama *Vaiko pasiekimų aplanke*.

Vaiko pasiekimų aplanke kaupiama ugdymosi pasiekimų pateikimo formos: *Pasiekimų ir gebėjimų stebėjimų protokolai* ir *Pasiekimų ir gebėjimų vertinimo aprašas*. Pasiekimų pateikimo formos aptariamoms Mokytojų tarybos posėdžiuose, o jų naudojimui pritariama balsavimu.

Vaiko pasiekimų aplanke kaupiama: vaiko dailės ir kiti darbeliai, vaiko įdomesnės mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą. *Vaiko pasiekimų aplanke* kaupiama medžiaga yra konfidenciali. Informacija apie vaiką kaupiama tol, kol vaikas lanko Lopšelių-darželį ir saugoma metus po vaiko išėjimo iš Lopšelio-darželio.

Literatūra

1. *Adaškevičienė A., Dilienė R.* Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. *Aukime sveiki ir stiprūs. Klaipėda, 2000.*
2. *Ankstyvojo ugdymo vadovas.* Monkevičienė O. (Sud). Minklės leidykla, 2001.
3. *Artyn vaiko* (2 dalys). Polilogas, 1997;1998.
4. Bakūnaitė J. *Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį.* Eugrimas, 1998.
5. Bortkevičienė V. *Kad mažylis augtų sveikas.* Korekcinė kūno kultūros programa. 1995.
6. Daniels E. R., Stafford K. *Atvirų visiems vaikams grupių kūrimas. Specialiųjų poreikių vaikų integravimas.* Programa vaikams ir šeimoms. Gera pradžia. Gimtasis žodis, 2000.
7. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas.* Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
8. *Ikimokyklinio ugdymo gairės.* Programa pedagogams ir tėvams. Leidybos centras, 1993.
9. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos.* Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
10. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I -983 // Valstybės žinios. 1995 Nr. 60-15010.
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18d. įsakymas Nr. ISAK-627 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“. (Prieiga internetu: <http://www.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis.htm>).

12. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281.(Prieiga internetu:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&p_tr2=)
13. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012. (Prieiga internetu: www.Lietuva2030.lt)
14. *Lietuvos švietimo koncepcija*. Leidybos centras, 1992.
15. *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
16. Monkevičienė O., Palačionienė L. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa*. 2003.
17. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
18. *Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas*. Metodinės rekomendacijos. Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
19. *Priešmokyklinis ugdymas*. (Pirma ir antra knyga. Straipsnių rinkinys. Švietimo aprūpinimo centras, 2002, 2003.
20. Rauckis J., Drungilienė D. *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa*. 2003.
21. Staerfeldt E. *Pedagogika ir demokratija*. Aidai. 1999.
22. Szarhowicz, D. *Stebėjimas ir refleksija vaikystėje*. Thomson Learning, 2011.
23. Vaiko gerovės valstybės 2013-2018 m. programa. (Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1A930FF2D7AD>)
24. *Vaikų teisių konvencija*. Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000.
25. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. 2013.(Prieiga internetu: <http://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=b1fb6cc089d911e397b5c02d3197f382>)
26. Verseckienė O. Marcinkas F. ir kt. *Po tėviškės dangum*. Etninio ugdymo gairės. 1995.
27. Walsh K. B. *Į vaiką orientuotų klasių kūrimas (6-7 m.)* (knyga ugdytojams). Programa vaikams ir šeimoms. Gera pradžia. Lietus, 1998.

PRITARTA

Rokiškio lopšelio-darželio

„Pumpurėlis“ tarybos 2016 m. gegužės 3 d.
protokoliniu nutarimu (Protokolas Nr.T-2)